

บทคัดย่อ

บทคัดย่อดุษฎีนิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท

การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

นายวิศาล ศรีมหาโร

สิงหาคม 2543

ประธานที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความจำเป็นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมการพัฒนาชนบท 2) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท และ 3) เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมการพัฒนาชนบทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการ

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้านความจำเป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมพัฒนาชนบท โดยการสัมภาษณ์ตัวอย่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยกฐานะมาจากสภาตำบลในปี 2538-2539 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 270 คน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 41.68 ปี จบการศึกษาประถมปีที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้ต่อปี ของสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 50,000-70,000 บาท สถานภาพการเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมาแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ปัญหาด้านการร่วมปฏิบัติ (ทำแผน) ปัญหาการร่วมรับประโยชน์ รวมทั้งปัญหาการร่วมติดตามประเมินผลพบว่า มีในระดับปานกลางในทุกด้านและความต้องการมีส่วนร่วมมากอยู่ 2 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจและร่วมปฏิบัติ (ทำแผน) การมีส่วนร่วมในระดับปานกลางมีร่วมรับประโยชน์และร่วมติดตามผลประเมิน

ในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของสมาชิกผู้วิจัยใช้กระบวนการ AIC เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการพบว่าแต่ละขั้นของกระบวนการมีดังนี้

การศึกษาถึงสภาพปัญหาในอดีตและปัจจุบันของตำบลในชั้นชาวซึ่ง (AI) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีปัญหาทางสังคม และการโยกย้ายถิ่นฐานของคนต่างถิ่นการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนน สภาพปัญหาปัจจุบันเป็นปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ ประชาชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวิจัยถึงสิ่งที่อยากทำในอนาคต (A2) คือ การแก้ปัญหาการทำกิน ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการแก้ปัญหาในอนาคต (A2) มีเรื่องสำคัญที่จะต้องทำเช่น ต้องการบริการความรู้ด้านผู้นำกลุ่มอาชีพ โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนน ไฟฟ้า ประปาและความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับกิจกรรมหรือโครงการที่จะทำเพื่อแก้ปัญหา ขั้นปฏิสัมพันธ์หรืออิทธิพลระหว่างกันในอนาคต (I1) ได้แก่ การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การอบรม การตรวจสอบโรงงาน การติดตามผลงานของกลุ่มอาชีพ การตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และการประสานงานขอการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) การแยกประเภทของกิจกรรม โดยแบ่งเป็นกิจกรรมที่สมาชิกสามารถทำได้ เสนอองค์การบริหารส่วนตำบลและขอการสนับสนุนจากหน่วยงาน อื่นจากการจัดลำดับความสำคัญ โดยอาศัยหลักความเร่งด่วนคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์ และสามารถแก้ไขได้หลายปัญหา (I2) พบว่ากิจกรรมที่สมาชิกสามารถทำได้ เป็นการให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) การแจ้งเบาะแสการทำผิด การสร้างจิตสำนึก กิจกรรมที่จะเสนอองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ การจัดประชุมในหมู่บ้านเดือนละครั้ง การจัดเก็บข้อมูลเพื่อทำแผนหาสถานที่ตั้งตลาดกลาง ส่วนกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นคือ การติดต่อประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการขุดบ่อน้ำ การตรวจสอบโรงงานและการขอวิทยากรมาให้ความรู้

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับการแสวงหาความรับผิดชอบขั้นการควบคุมไปสู่กระทำ (C) ซึ่งเป็นขั้นของ (C 1) ดำเนินการโดยให้สมาชิกลงชื่อตามความสมัครใจของแต่ละกิจกรรม กิจกรรมหนึ่งๆ จะกี่คนก็ได้ และแบ่งความรับผิดชอบย่อยในแต่ละกิจกรรมด้วย การจัดทำแผนของแต่ละกิจกรรม (C 2) ดำเนินการ โดยแยกประเภทพร้อมมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมเพื่อไปคิดรายละเอียดและเขียนโครงการเพื่อมารวมกันออกมาเป็นแผนปฏิบัติการของตำบล

การประเมินการมีส่วนร่วมพัฒนาชนบทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทดสอบความรู้และทักษะการร่วมคิดตัดสินใจและร่วมวางแผนพัฒนา ทั้งก่อนและหลังปฏิบัติการพบว่าความรู้และทักษะการร่วมคิดตัดสินใจและร่วมวางแผนพัฒนามีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิก ส่วนเจตคติของสมาชิกตอบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การพัฒนาความรู้และทักษะเรื่องการร่วมคิดตัดสินใจและการร่วมวางแผนพัฒนามีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมการพัฒนาชนบทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตามสภาพปัญหาและความต้องการที่เหมาะสม

จากผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก่อนุวยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้แทนองค์กรเพื่อพัฒนาชนบทในระดับชุมชนให้ความรู้แก่สมาชิกในการมีส่วนร่วมพัฒนาชนบท โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและผลกระทบของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยช่วยตนเองและมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจวางแผนและร่วมดำเนินให้เป็นไปตามแผน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในอนาคต ทั้งนี้รัฐบาลควรกระจายอำนาจการดำเนินการให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะวิธีการดำเนินการและการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมด้วย